

1950 RUGSĖJIS Nr. 8

Redaguoja
BERN. BRAZDŽIONIS
Leidžia
LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00; kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.
Raštus ir prenumeratos pinigus siųsti adresu:
Eglutė, 107 Concord St., Lawrence, Mass.

“...MOKINKIS, LIETUVIŲ VADINKIS...”

“Dzin - dzin - dzin” suskambėjo mokyklos varpeliai, atsidarė vartai ir durys, ir tūkstančiai jaunų mokslo karių pasipylė miestų gatvėmis ir laukų keliais. Vėl atgimė mokyklos sienos, pagyvėjo klasės nuo skardaus juoko, linksmų kalbų, smagių žaidimų ir dainų. Vieni tų mokinių jau toli pažengę, šiais metais sėdi paskutiniajame mokyklos suele ir netrukus išeis į savarankišką gyvenimą arba dar aukščiau mokslo laiptais kopti, gi kiti — tik kreivas linijas vedžioja, dažnai neatskiria kur b, kur p, kur d, ir mano, jog niekad neišmoks tų paslaptinių ieroglifų skaityti. O ką jau kalbėti apie rašymą! Bet dienos bėga greičiau nei dangaus debesėliai, ir tie, kurie šiandieną pradeda pirmuosius žingsnius, už metų, už keliolikos bus nauji Edisonai, Markoniai ir Kolumbai, nauji išradėjai ir atradėjai, kurie gyvenimą žmogui padarys lengvesnį ir patogesnį, kurie padės pašalinti iš žmonių širdžių neteisybę ir kerštą ir atneš pasauliui taikos ir laisvės dienas.

Tada ir daugelis lietuvių vaikų, šiandieną išblaškytų po plataus pasaulio įvairių tautų mokyklas, sugrįš į savo tėvynę su gausiomis mokslo žiniomis, su naujais mokslo ir meno laimėjimais, kad padėtų jai, pakilusiai iš vergijos kurti naują, laimingą, nepriklausomą gyvenimą. Nes mes puikiai atsimename Maironio žodžius: “Vaikeli, mokinkis, lietuviu vadinkis, vilties nenustok niekados...”

Viršelis ir iliustracijos — *dail. P. Osmolskio.*

EGLUTĖ - THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Editor: B. Brazdžionis, 107 Concord St., Lawrence, Mass.

September, 1950. Volume I. Number 8

Subscription: \$3.00 yearly. **Outside U.S.A. — \$3.50 yearly.** **Single copy 30c**

Entered as second-class matter at the post office at Lawrence, Massachusetts.

N. P. Seserų spaustuvė
Putnam, Conn.

SKAUDI BAUSMĖ

PRANAS MAŠIOTAS

Iš "Gimnaziją atsiminus"

Krašiukas buvo II klasės mokinys, bet gimnazijoje dar pirmametis.

Ar buvo pamiršęs, ar dėl ko kita kartą nebuvo paruošęs užduotojo rašomojo darbo. Mokytojas pažymėjo tai keliais žodžiais jo dienyne, kad tėvai žinotų ir prižiūrėtų. Krašiukas tokį parašymą paėmė į širdį, apsiverkė. Draugai visaip ramino jį — vieni draugiškai, kiti pasi-tyčiodami:

— Juk nemuš už tai. Kai dėl tokių niekų žlembsi, tai ką darysi, kai į karcerį pasodinsi?

Bet Krašiukas nenusiramino. Parėjęs iš mokyklos, neparodė tėvams mokytojo pastabos, tik pats visaip vartė dienyką, galvojo, kaip čia padarius, kad visai rodyt nereikėtų. Pavartęs, paėmė peiliuką ir mokytojo raštą išskuto.

Išskutęs dar labiau nusiminė: iš karto matyt, kad skusta. Kitų rai-džių ir nepavyko išskusti — smarkiai įspaustos; kai dar paskus, tai ir skylė pasidarys.

Vėl ėmė vartyt žiūrinėt dienyką. Staiga nudžiugo, pagriebė plunks-ną ir per išskustąją vietą numargino kelias eilutes savo ranka. Parašė: "ir nurašyt iš knygų tiek ir tiek eilučių", kaip tik tai, ką buvo pamir-šęs padaryt ir už ką buvo gavęs iš mokytojo pastabą.

Parašęs, pasižiūrėjo į parašytą iš arti, iš toli ir suvožė.

— Dabar tai jau niekas nepažins. Taip, nepažins, — pamurmėjo ir atsisėdo pamokų ruošti, tarytum sunkią naštą nuo pečių nusimetęs.

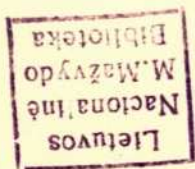
Bet pažino. Pažino klasės auklėtojas.

Klasėje, tikrindamas dienykus, paklausė Krašiuką:

— O čia kas padaryta? Buvo išskusta.

— Rašalą buvau paliejęs, — pamelavo Krašiukas ir paraudo ligi plaukų.

— Čia buvo kas parašyta, taip... mokytojo Bubrikio ranka. Kas čia buvo parašyta?

Krašiukui beliko pasakyti, kas ir kaip buvo.

— Na, dabar tai bus karceris, — pranašavo sau Krašiukas, bet kartu jam ir lyg palengvėjo, lyg kvapą atgavo.

Bet klasės auklėtojas iš karcerio daug gero nelaukė. Sakydavo, taip lengvai už rimtus nusikaltimus nebaudžias.

— Tau, vaikel, nieko kita nebelieka, kaip štai ką padaryti: nueik pas mokytoją Bubrikį, pasakyk, ką padaręs, paprašyk, kad vėl tą patį parašytų, duok tėvams pasirašyti ir paskui man parodysi.

Tas viskas taip rimtai buvo pasakyta, jog ir Krašiukui buvo aišku, kad kitaip negali būti.

Klasės auklėtojas paskubėjo perspėti mokytoją Bubrikį, įtikino sutikti parašyti tą pat antrą kartą.

Po kelių dienų dienynas buvo pristatytas auklėtoju.

— Gerai! — pasakė tvirtu balsu auklėtojas, grąžindamas Krašiukui dienyną.

— Dabar lauk karcerio, — pašnabzdėjo Krašiukui kaimynas, kai jis grįžo į suolą. Kurį laiką Krašiukas dar vis laukė karcerio, nors dabar karceris jau nebebuvo bailsus: kaltas, tai tur būt nubaustas. Bet į karcerį jo niekas nevarė.

Tik paskui Krašiukui vis labiau ir labiau aiškėjo, kodėl auklėtojas jam karcerio bausmės neskyrė. Toliau vis ramiau ir šviesiau ėmė jis žiūrėti savo auklėtoju į akis, tarytum sakydamas:

— Suprantu, kokią bausmę man uždėjai; jaučiu ją ir jausiu. Nei mokykloje, nei paskui svetimų parašų, būk tikras, neskusiu.

TEN GINTARĖLIAI

LEONARDAS ŽITKUS

Ten gintarėliai, ten linai,
Ten šimtažiedžiai žolynai.
Tenai Dubysa, ten Venta —
Tėvų žemelė ten šventa.

Atskrisk, vėjeli iš rytų,
Padvelk žiedais mielių krantų!
Ir gintarėliai ir linai
Tegu juos puošia amžinai!

I MOKYKLĄ

STASYS DŽIUGAS

Jau sudie, pievele,
Mūsų numylėta,
Daug teikei mums džiaugsmo,
Kol buvai gėlėta.

Jau sudie, miškeli,
Be lapelių, plikas,
Kur linksmi uogavom
Algis, aš ir Mikas.

Jau sudie, padangių
Pilkas debesėli,
Tu palaistei pievą,
Juodą pūdymėlį.

Tau sudie, vėjeli,
Po laukus skrajojęs
Ir lapus geltonus
Man po kojų klojęs.

Eisiu, o tai eisiu
Į mokyklos suolą, —
Ten jaunystės džiaugsmas
Niekad neprapuola.

Ten sau į galvelę
Dėsiu knygų raštą,
O širdy nešiosiu
Mielą gimtą kraštą.

IG. MALĖNAS

Katino Maro bijojo visos pelės. Drebėjo ir žiurkės, išgirdusios jo vardą. Bet labiausiai Maro bijojo pelytė Mukė. Kai Mukė išgirsdavo tariant Maro vardą, tai ištisą dieną negalėdavo valgyti. O jei kartais pro plyšelį pati pamatydavo Marą, tai visiškai nutirpdavo jai strėnos ir mažiausiai tris dienas skaudėdavo pilvelį. Toks baisus buvo katinas Maras.

Išeis Maras į klėtį, apeis aruodą, šoktels — ir nešasi dantyse kokią neatsargiąją. Tos vargšės galvelė nukarusi, uodegytė žeme velkasi, o Maras tik blykčioja žaliomis akimis ir net nemirksi.

Praeis Maras pro malkinę, peršoks per sąslavų dėžę ir, žiūrėk, vėl nešasi dantyse, lyg kojine žiurkę. Nelaimingosios uodega velkasi žeme kaip virvė, net paskui patį Marą, o jis eina sau galvą iškėlęs ir svaiddo žaliuosius žaibus akimis.

Tikrai baisus buvo katinas Maras. Visur būdavo jo pilna. Ir niekas iš Paparčių sodybos pelių ir žiurkių nežinodavo, kada ir kur jis pasirodys. Dėlto niekas nedrįsdavo iš savo urvo ir nosies iškišti. Daugumas pelių ir žiurkių visiškai sulyso, keletas silpnakūnių ir kojeles patiesė, o kitos iš bado jau net tinti ėmė. Gyvenimas visa kuo pertekusioje Paparčių sodyboje pasidarė stačiai nebeįmanomas. Visuose pelynuose ir žiurkynuose buvo girdėti tik verksmas, aimanavimas ir dantų griežimas. Ir viso to vienintėlė priežastis buvo katinas Maras.

Kartą Mukei, betupint urvo kampelyje ir begalvojant apie tą baisiąją nelaime, staiga dingtelėjo viena tikrai šviesi mintis. Mukė iš didžiojo džiaugsmo pašoko, įsigriebė danteliais į uodegytę ir sukosi urvelyje ratu, iki visiškai apsvaigo ir nugriuvo. Pagulėjusi valandėlę, vėl pašoko, vijurku pasisuko ir nesavu balsu suriko:

— Išgelbētos! Mes išgelbētos!

Paskui Mukē liuoktelėjo iš urvo ir pasileido pro malkinę, per visus pelynus ir žiurkynus, visur skelbdama džiugią, širdį supurtančią, naujieną:

— Išgelbētos! Mes išgelbētos! Visos į ratinę — į susirinkimą!

Visoje Paparčių sodyboje prasidėjo iki tol dar negirdėtas šnarėjimas. Į ratinę rinkosi pelės ir žiurkės iš visų artimiausių ir tolimiausių sodybos kampų. Pačiuose ratinės pasieniuose spietėsi labiausiai padykusi jaunuomenė, prie jos telkėsi gausinga rudoji darbininkija, o toliau į vidurį rikiavosi vis suaugesnės, vis vyresnės ir pagarbesnės kartos bei giminės. Antai, prie rogių pavažos susėdo Pūkė Riestanosė su savo vyru Vilkiumi, dukra Kruope ir sūnumi Duoniumi. Nuo rogių rodiklio nukaro spindinčios uodegytės senos ir garbingos Devynplaukių giminės. Ant plauto iškilmingai susėdo seno bajoro Lašinkulnio šeima, kurios tikra pažiba buvo mėlsvaplaukė dukra Kepsnelė, traukianti savo plauko skaistumu daugelio jaunuolių akis ir širdis. O virš jų, pačioje rogių sėdynėje, įsitaisė turtinga bevaičių žiurkėnų baronų Žvynakojų porelė.

Štai įėjo, ilgąsias uodegas per rankas persimetę, Tarybos pirmininkas Spirgius Riebėnas su savo žmona Riekena. Visa ratinė sušnarėjo ir staiga nutilo. Riekena užkopė į rogių viršūnę ir atsisėdo greta baronų Žvynakojų. Tarybos pirmininkas priėjo prie vidury ratinės gulinčios stebulės ir tris kartus sudavė į ją lazdele. Ratinėje įsiviešpatavo mirtina tyla. Riebėnas apmetė smailiomis akutėmis visą ratinę ir skardžiu balsu sucypė:

— Liaunosios pelaitės, grakščiosios žiurkaitės,

Apsukrūs žiurkiokai ir šmaikštūs peliokai!

Susirinkome šiandieną

Klausimą aptarti vieną,

Kurs tiek vargo mum sudaro:

Kaip turim gintis nuo Maro?

Dabar Mukė žodį ima —

Ji darys mums pranešimą.

Mukė išėjo į ratinės vidurį ir tėvu, bet ryžtingu balseliu ėmė cypenti:

— Reikia Marui po kaklu

Parišti varpelį.

Tad žinosime iš kur

Mums nelaimė kelias.

Maras eis ir skambės —

Pelės, žiurkės tai girdės.

Jos pabėgs, nestovės —

Kepsnių Maras neturės.

Mukė, tai pasakiusi, linktelėjo ir pasitraukė porą žingsnelių į šalį.

Ratinēje įsīviešpatavo visuotina tyla. O paskui, tartum iš gausybės rago, pasipylė ligi tol negirdėti džiūgavimai: cypimas, plojimas, nesiliaują šūkavimai — “bravo Mukė!”, “valio išmintingoji Mukė!” Ir vėl plojimai, ir vėl cypimai, ir vėl šūkavimai, ir taip be galo.

Pagaliau pirmininkas Riebėnas, nesulaukdamas džiūgavimų galo, iškėlė priekinę kojelę ir, laikydamas ją ore, kaip ženklą nutilti, laukė apie penketą minučių, kol visas susirinkimas nusiramins. Ir vėl įsīviešpatavo tyla. Tik šimtai džiaugsmo akučių varstė dėkingumu Mukę, pirmininką, tai vėl Mukę, tai vėl pirmininką. Pagaliau pirmininkas nuleido kojelę ir ramiu balsu paklausė susirinkimą:

— Kas iš mūsų tiek drąsos

Parodyti gali

Ir sutinka Marui rišt

Po kaklu varpelį?

Susirinkimas dabar išsižiojo ir nedrįso net susičiaupti. Ratinę apsiautė kapų tyla. Niekas nežinojo, ką į tokį klausimą galima ir atsakyti. Visi stačiai suglumo. Kai kam net jau ėmė rodytis, kad ir pats Mukės pasiūlymas parišti Marui varpelį nėra toks vertingas.

Šitoje mįslingoje tyloje labai nejaukiai pasijuto pats pirmininkas Riebėnas, kai šimtai, o gal net ir tūkstančiai, akučių sužiuro į jį ir tartum prašyte prašė jo pagalbos. Tačiau Riebėnas nežinojo nei kuo galėtų padėti, nei ką jis apskritai šiuo metu turėtų daryti. Todėl jis pats bejėgiškai dairėsi į susirinkusius, laukdamas pagalbos iš jų. Ir štai šiuo metu jo akys netikėtai susidūrė su Mukės akimis. Ši buvo neapsakomai susijaudinusi, jos akytėse blykčiojo keistos, iki tol neregėtos ugnelės. Jose galima buvo įžiūrėti garbės, ryžtingumo bei išdidumo atspindžių.

Ir staiga, keisto įkarščio pagauta Mukė, visiškai nelauktai ir netikėtai žengė į ratinės vidurį ir ramiu, bet tvirtu balsu, tarė:

— Varpeliuką po kaklu

Marui aš parišt galiu.

Susirinkimas visiškai neteko žado. Ratinė su visais susirinkimo dalyviais lyg numirė. Ausyse spengė kvėpavimą užgniaužianti tyla. Visų pelių ir žiurkių kūneliuose net širdelės nustojo plakusios. Bet tai tik minutėlei. Ir staiga pratrūko. Prapliupo iki tol dar tikrai niekada negirdėti, neregėti plojimai, užspengią ausis cypimai, šūkavimai — “valio narsiajai Mukei!” — ir taip be galo ir be krašto.

Tuos džiūgavimus nutraukė visiškai nelauktas ir netikėtas varpelio skambesys. Susirinkusiųjų akys nukrypo į ratinės galą. Ten Kirsukas Grauželis, visiems žinomas riebaluotų pakinktų mėgėjas, vilko geltoną vario skambutį. Jis čia pat sustojo, atsisuko į susirinkusius ir, kojele rodydamas skambutį, tarė:

— Patempiau seną pakinktą,
Žiūriu — šitas kyšo.
Aš tuojau ir pagalvoju:
Te jį Marui riša!

Ir, nežinodamas, ką daugiau sakyti, ėmė mirkčioti savo mažomis akutėmis tai į Mukę, tai į pirmininką, tai į susirinkusiuosius.

Ir vėl pasigirdo plojimai, ir vėl valiavimai narsiajai Mukei ir vėl cypimai. Visa ratinė tratėjo, pypė, gaudė.

Tik staiga įpuolė viena iš sargybinių.

— Maras! Ateina Maras! — sucypė ji nesayu balsu ir dingo po ratinės pamatais. Visos pelės ir žiurkės beregint lyg į žemę susmuko.

Nepajudėjo tik viena Mukė.

Apsvaigusi negirdėta neregėta garbe, ji dar tebegirdėjo visa nustelbiančius griausmingus valiavimus, dar tebematė tūkstančius išsigelbėjimo laime spindinčių akių, dar tebejuto didžiajam žygiui pasinešusios širdies plazdėjimą. Ji stovėjo ties geltonu vario varpeliu ir žiūrėjo į jį ligi tol nematyta šviesa spindinčiomis akutėmis, lyg laukdama įeinant Maro.

Tuo metu girgžtelėjo praviros ratinės durys, ir staiga pačiame ratinės viduryje, atsistojo baisusis žaliaakis Maras. Mukė, pamačiusi iš arti tą pabaisą, visa sustingo ir nebegalėjo nei pajudėti, nei krustelėti.

Maras, pamatęs Mukę, įsmeigė į ją savo baisiąsias akis ir negalėjo suprasti, ar tai puikus pelinis žaisliukas, ar tikra, gyva pelytė. O Mukė vis tebestovėjo pastirusi ir negalėjo nei bėgti, nei cypiti, nei galvoti, nei, pagaliau, baimintis. Ji buvo apsvaigusi.

Tačiau Maras savo įgudusia akimi pažino, kad tai ne žaisliukas, kad tai tikra, gyva pelytė.

Tik staiga — šuolis.

Skambtelėjo virsdamas varpelis, ir didžiuliai, kreivi — aštrūs nagai pervėrė Mukės mažą, pilką kūnelį.

Mukė, apimta iki šiol dar nepažintos garbės ir iki šiol dar nepatirtos didybės jausmo, net nesucypė. Ji mirė staiga, net nesupratusi gerai, kas čia įvyko.

O Maras, sukandęs savo baisiais dantimis Mukės mažą, liauną ir dar šiltą kūnelį, didingai nužingsniavo per Paparčių sodybos kiemą, laidydamas į visas šalis savo žalių akių žalius žaibus.

* * *

Katinas Maras gyvas dar ir šiandien. Jo bijo visos pelės. Dreba ir žiurkės, išgirdusios jo vardą. Jo baisi rūstybė nežino ribų.

Mažąją Mukę jau visi pamiršo. Tik Paparčių sodybos ratinėje karštas netyčia paliestas praeinančio koja geltono vario varpelis skambtelia ir tuo primena negirdėtą Mukės drąsą ir jos karžygišką mirtį.

DOBILĖLIAI

O. B. AUDRONĖ

Dobilėliai žydi,
Dobilai žaliuoja,
Dobilėlių laukas
Ir bitutei moja.

Bitės darbininkės
Skubinasi, lekia —
Avilin sugrįžta
Su medučio kekėm.

Dobilėlių kvapas
Plaukia man į širdį...
Dobilai net vėją
Medučiu nugirdė!

I GIMTINĘ

JONAS RIMAŠAUSKAS

Pušku, pušku, Nemunėli,
Ten, kur tu ir Lietuva —
Ten močiutė sengalvėlė
Ir tėvų šalis sava —

Plačios šalys nevilioja,
Auksas jų manęs neguos —
I gimtinę neša mintys
Ir prie knygos ir sapnuos...

Žalios girios, margos pievos,
Ten pavasariais gražu:
Krinta rasos sidabrinės
Nuo kaštonų ir beržų.

Plauki, mielas Nemunėli,
Plauk jūružėn pamažu —
Dar sugrįšim į gimtinę,
Dar gyventi bus gražu...

VYT. TAMULAITIS

7. Laidotuvėse

— Po plėšikų vestuvių nėjau groti į nepažįstamus namus, — tarė svirplys, suraukęs kaktą. — Buvau atsargesnis, kad vėl neįliščiau į spąstus, patikėjęs kokio apgaviko gražiais žodžiais.

— Žinoma, juk pilnas pasaulis nenaudėlių, — pasakė katiniukas ir žybtelėjo savo žaliomis akimis.

— Taip, tikrai pilnas, — kalbėjo toliau svirplys. — Ir svarbiausia, jog negali žinoti, kada susitiksi savo nedraugą. Užtat prižadėjau pats sau, kad niekada daugiau nebėgsiu užmerktomis akimis, pirma gerai neištyręs, kur ir pas ką einu.

— Tai po plėšikų vestuvių niekur daugiau ir nebegrojote? — paklausė katiniukas.

— Kur aš iškėsiu negrojęs, — atsakė svirplys. — Negi tu būtumei kada girdėjęs, kad žąsinas nelestų avižų, ožys nebliautų ožiškai, žuvis neplauktų prieš vandenį, žmogus neapkalbėtų kitų, o svirplys muzikantas iškėstų negrojęs?.. Teisybė, tris dienas sėdėjau namuose, ant durų pakabinęs raštą: "Ponas muzikantas nutarė paskelbti, kad jo nėra namie". Bet taip prailgo tas laikas, kad imsi, rodos, ir apaugsi samanom, it kelmas pagiry bestovėdamas. Ketvirtą dieną, dar aušrai neišaušus, nuplėšiau nuo durų aną senąjį raštą ir užlipinau kitą: "Ponas muzikantas apsigalvojo ir teikiasi paskelbti, kad jis yra namie ir priima užsakymus asmeniškiems bei viešiesiems koncertams".

Vos tik iškabinau tą raštą, po valandėlės jau kažkas beldėsi į duris.

— Būkit toks malonus ir įsileiskite vidun, — išgirdau švelnų moterišką balselį.

— Ar jau vėl turiu skubintis į vestuves? — sušukau už durų.

— Ne, ši kartą ne į vestuves, — atsiliepė tas pats balsas.

Pakėliau žolės lapą — tai reiškia atidariau duris — ir pamačiau Dievo Karvytę su raudonais apvaliais sparneliais, papuoštais septyniais juodais taškais.

— O tai Boružė Septyntaskė, — ištiesiau nuoširdžiai ranką. — Man didelė garbė matyti savo namuose poetę, kuri rašo tokius gražius eilėraščius! — Ji pagirta nuraudo. Mat, toks jau moteriškas kuklumas. Bet pasakyti žodžiai lipė prilipo prie širdies. Matyt, norėdama, kad dar kartą pagirčiau, tarė: “Nė jau tie mano eilėraščiai gražūs, nė ką...”

— Puikūs, be galo gražūs, — pridėjau. — Aš girdėjau aną vakarą jus deklamuojant ant alyvos šakelės, kai ežere skendo saulė... Klausiausi visom savo keturiom ausim, kad nė vieno posmo nepraleisčiau.

— Aš tik šį pavasarį pradėjau eiles rašyti, — ištarė ji, pakeldama aukštyrą savo juodas, apvalias akutes... — Kai sužydėjo sode alyvos, neišlaikė mano širdis, nekalbėjusi ritmais... Bet ne visą laiką jautrioji poeto širdis, — kalbėjo ji toliau, — gali dainuoti tik gražiai ir tik apie laimę. Ji turi ir verkti su tais, kurie liūdi paliesti skausmo. Štai, ir šiandien turime kaimynystėje gražias laidotuves. Tam ir atėjau pas jus. Aš toms laidotuvėms parašiau liūdną elegiją, o jūsų, kaip muziko, pareiga būtų pritaikyti graudžią melodiją.

— Tai kas gi toks mirė? — paklausiau, stengdamasis parodyti graudų balsą.

— Kaip čia jums teisingiau pasakius? — mąstė valandėlę ji. — Tas, kurį laidosim, visas nenumirė. Numirė tik jo pusė.

— Tik pusė? Nesuprantu, — atsakiau Dievo Karvytei, manydama, kad arba ji girta nuo įkvėpimo arba aš dar neišsiblaivęs po anų vestuvių. Tokio nabašninko dar kaip gyvas nebuvau girdėjęs. — Gal malonėtumėte paaiškinti, — tariau.

— Man, rodos, nieko nuostabaus. Bet, jei neaišku, klausykite, — kalbėjo man Dievo Karvytė: — buvo sveikas, vienas ir ilgas. Atsitiko nelaimė, ir viena pusė mirė. Antroji gi pusė liko sveika ir gyva ir nori dabar savo mirusią pusę palaidoti. Prie kapo žaliasis Pievų Žiogas pasakys ilgą kalbą ir uždės vainiką. Ta sveikoji pusė prašė mane, kaip turinčią jautrią širdį, padėti jai šioje nelaimėje, — sukviesti į pagrabą kaimynus ir apskritai pasirūpinti, kad laidotuvės būtų kuo liūdniausios. Dėl to tai atbėgau ir pas tamstą, o ko — jau žinai.

Muzikantas, nepasigirdamas galiu pasakyti, esu prityręs. Daug visokių linksmų ir liūdnų gaidų esu sukūręs. Bet toks atsitikimas buvo pirmas. Ilgai galvojau, kieno čia viena pusė galėtų mirti, o kita rūpintis laidotuvėmis. Niekaip neatspėdamas vėl kreipiausi į Dievo Karvytę:

— O gal žinote, gerbiamoji, kuo vardu buvo tas vienas sveikas ir ilgas, kurio viena pusė mirė?

— Žinau, žinau, — sušuko poetė Boružė Septyntaskė: — nagi tai sliekas Ilgutis. Gal jau girdėjote, kokio jis gailestingo būdo buvo: širdis neleido jam nusukti galvą ne tik musei, bet ir mašalėliui. Minti tik žeme ir šaknelėmis, purendamas dirvą artoju.

— Taip, girdējau, — atsakiau susigraudinēš. — Spaužia širdi, kad netekau pusēs savo gerojo kaimyno. O gal dar kaip tyčia tos, su kuria dažnai pasikalbēdavau...

— O gal ļdomu žinoti, kaip ta nelaimē atsitiko — ištārē patempusi lūputes Dievo Karvytē, vos sulaikydama ašaras.

— Aš kaip tik to ir norėjau klausti, — atsakiau.

— Ogi ve kaip buvo, — ēmē pasakoti ji. — Vakar, vėlai vakare, sliekas Ilgutis išlindo iš žemēs pakvēpuoti sodo tyru oru ir valandēlę ramiai grožėjosi nakties prieblanda. Ant tvoros kabojo labai sunkus daiktas, kurį visi vadina kirviu. Katinui einant nakties medžioklēn ir jį stuktelėjus, tas vadinamas kirvis kad kris žemēn, kad dēs kaip tyčia sliekui Ilgučiui per vidurį, ir perkirto jį vargšą per pusę. Ilgutis taip išsigando, kad iš karto nē nesuprato, kas su juo atsitiko. Tik parbēgęs namo žiūri, kad šonus baisiai gelia ir antrosios pusēs nēra. Antroji gi pusē, dar labiau išsigandusi, net namų nerado. Per toli nubēgusi pasiklydo. Jei būtų nepaklydusi, iš vieno Ilgučio šiandien galētume džiaugtis turėdami du. Bet dabar kitaip atsitiko. Neradusi namų, ta antroji pusē užbēgo ant sausų smilčių aikštelēs, kur rytą pakilusi saulē ją ir iškepino. Beliko tik sausi kauleliai. Niekas būtų ir nepažinęs, jei prieš pat mirtį nebūtų suspėjusi savo vardą pasakyti praskrendančiai peteliškei Plaštakai, kuri pranešē šimtakoju, o šis jau atbēgo su liūdna žinia pas pirmąją pusę, kuri tai išgirdusi graužiai apsiverkē ir ēmē rūpintis laidotuvėmis, — baigē Dievo Karvytē.

— Tik susimildamas ateikit, — ištārē ji po valandēlēs. Užkasim ten Ilgučio pusę po kmynais ant kalvelēs, į tą pačią žemelę, kurią jis taip mylėjo...

— Ateisiu, — atsakiau. — Ir jūsų laidotuviniam eilēraščiui pačią liūdniausią gaidą pritaikysiu.

— Neužmirškite, kad laidotuvēs bus naktį, mėnuliui patekėjus. Dieną laidodami pražudytume ir sveikąją Ilgučio pusę: ją saulē taip pat sudžiovintų į sausą grumulėlį...

Kai viešnia išėjo, paėmiau rankraštį, kuris buvo surašytas ant ramunēs žiedo lapelio, perbraukiau liūdnei smuiko stygas, priderinau melodiją ir ēmiau ruošti laidotuvēms.

Kol susiradau juodą kaklaraištį, praėjo net pusē dienos. Pasirišau galų gale radęs juodalksnio žievę ir išėjau.

Slieko Ilgučio sveikosios pusēs dar nebuvo. Nebuvo nē Dievo Karvytēs. Tik duobkasiai sodo kampelyje jau dirbo išsijuosę. Rausē savo letenėlėmis žemes, kasdami gilų kapą. Šitą darbą jie gerai mokėjo ir iš to gyveno. Tai buvo juodi vabalėliai, stipriomis kojelėmis, kurių pirmoji pora baigēsi tikromis lopetėlėmis.

Priėjau prie vieno, kuris sustojo nusišluostyti prakaitą, ir paklausiau:

— Sakyk, gerbiamasis, ar brangiai už duobės iškasimą imi?

— Vienas aš niekados nedirbu, — atsakė jis, — tai ir užmokestį imame visi kartu.

— O ką už tai gaunate?

— Gauname tą, ką užkasame.

— Kaip tai? — nesupratau.

— Labai paprastai, — atsakė duobkasy: — tą, kurį užkasame, tu rime teisę suvalgyti.

— Vaje! — net sušukau nustebeęs. — Argi visada jau nieko kito nevalgote?

— Taip, nieko kito, — atsakė jis. — Toks jau mūsų gyvenimo būdas. Kas tik miršta šioje žemėje, visų pirma mūsų pareiga palaidoti. Ar kas prašo, ar ne, mes lygiai nuoširdžiai kasame kiekvienam duobę. O paskui tai jau suvalgome... — atsakė nuleidęs akis.

Duobkasy vėl kibo prie darbo, o aš tuo tarpu pamačiau perpus sutrumpėjusį Ilgutį, artėjantį prie kapo.

— Kur ta mano vargšė puselė, — graudžiai kalbėjo jis verkšlendamasis. — O būtime dar, rodos, galėję kartu gražiai pagyventi kaip vienas...

— Neverk, — tariau jam. Ką likimas perskyrė, ašaromis nesulipdysi.

— Taip, ašaromis nesulipdysi, bet palydėti jomis reikia, — atsakė ne tai man, ne tai sau liūdnei kalbėdamas, ir aš jam širdyje pritariau.

Netrukus atskrido Dievo Karvytė, atplasnojo peteliškė Plaštakė, kurios balti sparneliai naktį buvo tamsūs, net juodi. Atšoko nukabinęs nosį ir mano pusbrolis, žaliasis Pievų Ožiukas, turėjęs prie kapo prakalbą pasakyti. Susirinko ir daugiau matytų ir nematytų vabzdžių ir kirmėlaičių apraudoti mirusią slieko Ilgučio antrąją pusę.

Duobkasiai greitai nuleido mirusios Ilgučio antrosios pusės palaidus į duobę, ir beliko tik užberti žemėmis. Tada žaliasis Pievų Ožiukas šoktelėjo ant kupsto ir taip prabilo:

— Sudiev, mano geroji kaimyno puse. Gera tu buvai, ir tavęs labai gaila. Prie kapo duobės aš turiu visiems dabar pasakyti, kokiai garbingai sliekų giminei tu priklausai. Todėl nenustebkit, gerbiamieji, čia prie duobės susirinkę, jog pasakysiu, kad jei sliekų nebūtų, vargu ar kas liktų naudoti iš visos mūsų žemės, — kalbėjo Pievų Ožiukas, kuris, pasirodo, buvo labai gerai su sliekų darbais ir jų reikšme susipažinęs. Iš tos jo laidotuvinės kalbos ir aš šį tą sužinojau. Tikrai sliekų esama žmogaus geradarių, kurie po visą pasaulį išsiskirstę padeda žmogui purenti žemę. Jie ėsdami ją ir per savo vidurius perleisdami, gamina taip labai reikalingas medžiagas medžių, žolių, gėlių ir kitų augalų šaknims. Jie pragręžia milijonus skylių ir skylių, pro

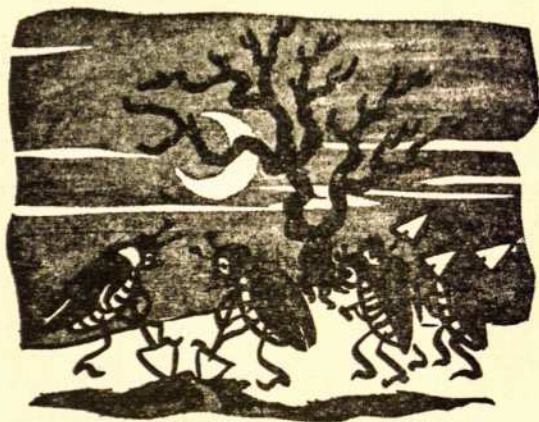
kurias įeina oras ir vanduo. Jų išpurenta auga net pati žemė, o žmogus ilgai to nežinojęs. Žmonės manydavo, kad ten, kur stovi jų namai, žemė įsmunka. O iš tikrųjų žemė, kur stovi namai, nepurenama sliėkų, pasilieka lygi, neauga, gi aplinkui, kur sliėkai darbuojasi dieną ir naktį, per šimtmetį ji pakyla net tiek, kiek galįs pašokti jis, Pievų Ožiukas. Žmogišku mastu tai būtų apie pusę metro.

Tos žinios man buvo tikra naujiena. Bet dar ne viskas. Pievų Ožiukas tiek įsileido į kalbą, garbindamas sliėkų giminę, jog pagaliau pasakė, kad sliėkų žemėje net šešetą kartų daugiau negu žmonių. "Ir jei kada būtų balsavimas, — jis pridūrė, — sliėkai tuojau valdžią žemėje paimtų ir savo karalių pastatytų!..."

Po tokios žaliojo Pievų Ožiuko kalbos pats Ilgutis, pirmoji mirusio sliėko pusė, ne tik kad neverkė prie kapo duobės, bet dar nusišypsojo.

Vabalėliai duobkasiai pradėjo berti žemę. Visi metė po saują, mečiau ir aš. Tada, liūdnei žemėms krentant į duobę, Dievo Karvytė pradėjo deklamuoti gaudų pakasynų eilėraštį, o aš liūdnei smuiko melodija pritariau. Štai tie nežmoniški laidotuvių žodžiai:

*Mirė pusė, mirė pusė,
O antroji dar gyva, —
Nieks nežino, kas tu būsi:
Ar tu kojos, ar galva...
Mes palaidosim tą pusę
Po kmyneliais, po kalva.
Viena pusė, — tu supūsi,
O antroji liks gyva.
Verks prie kapo mūsų pusė,
Pasikeis veidų spalva —
Ir sugrįšim atsidusę,
Ir bus vėl rami galva.*

Paskui uždėjome vainikus, ir mažasis kapelis dingo žalumynuose. Nebuvo matyti jau nė vabalėlių duobkasių, kurie užsikasė ir patys save kartu su karstu. Pūpsojo dar kurį laiką mažas gūbrelis, bet ir tą uždengė nukritęs berželio svyrūnėlio lapas.

Po vieną pamažu išsiskirstė visi laidotuvininkai. Įlindo į žemę ir gyvoji Ilgučio pusė. Tik aš vienas dar ilgai rymojau ant savo smuiko mėnesienoje, kuri buvo tokia tyli ir nuostabi, kad pats nežinojau, ko čia stoviu ir laikiu...

(Bus daugiau)

UŽKEIKTA PILIS

STASYS DŽIUGAS

Už miško, už kalnelių,
Melsvųjų vandenų
Aš pilį išvaduoti
Nuvykti ketinu.

Iš knygų žmonės skaitė
Senovės dar laikais,
Kad toj pilyj gyveno
Karalius su vaikais.

Bet kartą iš pavydo
Piktoji ragana
Suriko kaip pamišus:
— Čia jums gyvent gana!...

Ir savo piktą norą
Įvykdė tuoj jinai.
Juos juodvarniais pavertus,
Užkeikė amžinai.

Ir jie visi išskrido
Iš gintaro pilies,
Kai viesulai kvatojo
Per dvyliktą nakties.

Paskui pilis nugrimzdo
Į žemę su trenksmu —
Ir iki šiol toj vietoj
Vaidenas, neramu.

Už girių, už kalnelių,
Už marių — vandenų
Aš brolių pasmerktųjų,
Pilies vaduot einu.

Giedrelės Bajorūnaitės, 7 metų, piešinys „Motinos Diena”

ŠYKŠTUSIS MILŽINAS

Oscar Wilde pasaka

VERTE PETRAS PILKA

Kiekvieną popietę, grįždami iš mokyklos, vaikai užeidavo ir pažaisdavo milžino sode.

Tai buvo didelis, puikus sodas su žalia, švelnia žole. Vienur kitur iš žolės kyšojo gražios gėlės kaip žvaigždės ir buvo dvylika persikų, kurie pavasarį apsipildavo ružavai perliniais žiedais, o rudenį nešdavo gausius vaisius. Paukščiai tupėjo medžiuose ir čiulbėjo taip saldžiai, kad vaikai sustodavo žaidę ir klausydavosi jų. “Kokie laimingi mes čia esame!” jie šaukė vienas kitam.

Bet vieną dieną milžinas grįžo. Jis buvo išvykęs aplankyti savo draugą, Kornvalijos žmogėdrą, ir prabuvo ten septynerius metus. Kai praėjo septyneri metai, jis buvo pasakęs visa, ką norėjo pasakyti, nes jo kalba buvo trumpa, ir pasiryžo grįžti į savo pilį. Atvykęs pamatė vaikus, bežaidžiančius jo sode.

“Ką jūs čia darote?” suriko jis labai šiurkščiu balsu, ir vaikai išbėgiojo.

“Mano sodas priklauso tik man”, tarė milžinas, “kiekvienas gali tai suprasti, ir aš neleisiu niekam kitam jame žaisti, tik sau”. Ir jis aptvėrė visą sodą aukšta tvora ir pakabino iškabą:

NUSIKALTĖLIAI
BŪS BAUDŽIAMAI

Jis buvo labai šykštus milžinas.

Vargšai vaikai dabar nebeturėjo kur žaisti. Jie mėgino žaisti ant kelio, bet kelias buvo labai dulkėtas ir pilnas aštrių akmenų, ir jie nemėgo jo. Po pamokų jie vaikščiodavo aplink aukštą tvorą ir kalbėdavo apie gražųjį sodą. “Kokie laimingi mes buvome tenai”, jie sakė vienas kitam.

Pagaliau atėjo pavasaris. Visas kraštas paskendo žieduose ir atskrido paukščiai. Tiktai šykščiojo milžino sode dar tebebuvo žiema. Paukščiai negiedojo jame, kadangi ten nebuvo vaikų, ir medžiai užmiršo žydėti. Kartą graži gėlė iškišo savo galvą iš žolės, bet, kai ji pamatė iškabą, jai taip pagailo vaikų, kad ji vėl įlindo į žemę ir užmigo. Vieninteliai gyventojai, kurie džiaugėsi, buvo sniegas ir šaltis. “Pavasaris užmiršo šį sodą”, jie sakė, “todėl mes čia gyvensime ištisus metus.

Sniegas apklojo žolę didžiuliu, baltu apsiaustu, ir šaltis nudažė visus medžius sidabru. Tada jie pasikvietė paviešėti šiaurės vėją, ir jis atvyko. Jis buvo susisukęs į kailinius, visą dieną užė aplink sodą ir nupūtė kaminų dangčius. “Tai smagi vieta”, jis tarė, “mes turime užprašyti paviešėti krušą”. Ir kruša atvyko. Kiekvieną dieną ji tris valandas barškino pilies stogą, iki sudaužė beveik visas čerpes. Tada ji lėkė ir lėkė aplink sodą taip greitai, kiek tik galėjo. Ji buvo apsirengusi pilkai, ir jos alsavimas buvo kaip ledas.

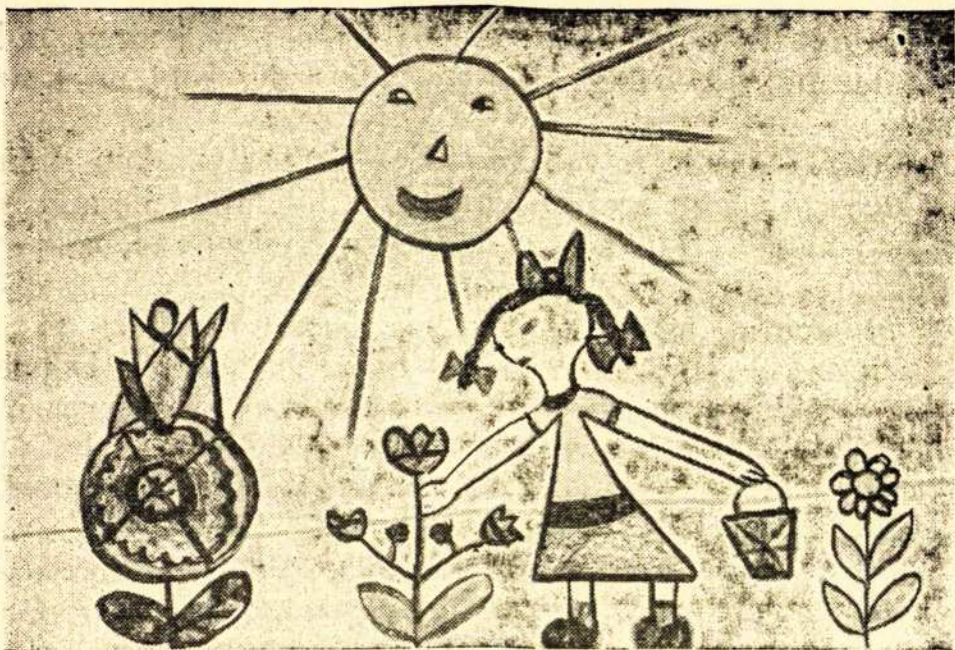
“Aš negaliu suprasti, kodėl pavasaris taip ilgai neateina”, pratarė šykštusis milžinas, sėdėdamas prie lango ir žiūrėdamas į savo baltą, šaltą sodą. “Bet aš tikiuosi, kad bus oro permaina”.

Tačiau neatėjo ten nei pavasaris, nei vasara. Ruduo davė auksinius vaisius kiekvienam sodui, bet milžino sodui nedavė. “Jis yra per šykštus”, ruduo sakė. Ir taip ten visada buvo žiema — šiaurės vėjas ir kruša, šaltis ir sniegas šoko tarp medžių.

Vieną rytą milžinas nubudęs gulėjo lovoje, kai išgirdo gražią muziką. Ji taip švelniai skambėjo jo ausyse, kad jis pagalvojo, jog tai turėjo būti praeinanatieji karaliaus muzikantai. Iš tikrųjų tai buvo tik čiviliukas, čiulbas už jo lango. Bet milžinas taip seniai buvo girdėjęs savo sode čiulbant paukštį, jog jam atrodė, kad tai gražiausia muzika visame pasaulyje. Kruša nustojo šokti virš jo galvos, šiaurės vėjas liovėsi užės ir malonus kvapas pasklido pro atdarą langą. “Aš tikiu, kad pavasaris pagaliau atėjo”, tarė milžinas ir išsoko iš lovos ir pažiūrėjo laukan.

Ir ką jis pamatė?

Jis pamatė nuostabiausią reginį. Pro tvoros skylę vaikai buvo įšliaužę į sodą ir sėdėjo medžių šakose. Kiekviename medyje, kiek tik milžinas galėjo matyti, buvo po vaiką. O medžiai taip džiaugėsi vaikų grįžimu, kad jie tuojau apsidengė žiedais ir švelniai siūbavo savo

Gedučio Balio, 6 metų, piešinys „Gėlės Mamytei“

rankomis virš jų galvų. Aplinkui skraidė paukščiai ir čiulbėjo iš džiaugsmo, o gėlės žiūrėjo iš žalios žolės ir šypsojo... Buvo be galo gražus reginys, tiktai viename sodo kampe dar tebebuvo žiema. Tai buvo toliausias sodo kampas, ir jame stovėjo berniukas. Jis buvo toks mažas, kad negalėjo pasiekti medžio šakų, ir jis vaikščiojo aplinkui graudžiai verkdamas. Vargšas medis dar tebebuvo apdengtas šalčiu ir sniegu, ir šiaurės vėjas dar tebeužė viršum jo. „Lipk, berniuk,“ tarė medis ir palenkė savo šakas taip žemai, kiek tik galėjo. Bet berniukas buvo per mažas.

Ir milžino širdis suminkštėjo tai bematant. „Koks šykštus aš buvau!“, jis tarė. „Dabar aš žinau, kodėl pavasaris čia neateina. Aš įkelsiu tą vargšą berniuką į medžio viršūnę ir tada nugriausiu tvorą, ir mano sodas bus amžina vieta vaikams žaisti.“ Jis tikrai labai gailėjosi dėl to, ką buvo padaręs.

Ir jis nukrypavo laiptais žemyn, tyliai atidarė priekines duris ir išėjo į sodą. Bet vaikai, pamatę jį, taip nusigando, kad visi išbėgiojo, ir sode vėl pasidarė žiema. Tiktai mažasis berniukas nenubėgo, nes jo akys buvo taip pilnos ašarų, kad jis net nematė milžino ateinant. Milžinas tyliai prsilinko prie jo, švelniai paėmė savo rankomis ir įkėlė jį į medį. Medis iš karto apsipylė žiedais, atskrido paukščiai ir čiulbėjo, o mažasis berniukas ištiesė abi savo rankutes, apkabino milžino kaklą ir pabučiavo jį. Ir kiti vaikai, pamatę, kad milžinas nebėra piktas, sugrįžo bėgdami atgal, o su jais atėjo pavasaris. „Dabar čia jūsų sodas, vaikučiai“, tarė milžinas, ir jis paėmė didžiulį kirvį ir

nugriovė tvorą. Ir kai dvyliktą valandą žmonės ėjo į turgų, rado milžiną bežaidžiantį su vaikais gražiausiame sode, kokį jie kada nors buvo matę.

Visą dieną jie žaidė ir vakare nuėjo milžinui pasakyti sudie.

“Bet kurgi yra jūsų mažasis draugas?” jis tarė, “berninkas, kurį aš įkėliau į medį?” Milžinas jį labiausiai mylėjo, kadangi jis pabučiojo jį.

“Mes nežinome,” atsakė vaikai, “jis kažkur dingo”.

“Jūs pasakykite jam, kad rytoj jis tikrai čia ateitų,” kalbėjo milžinas, bet vaikai jam atsakė, kad jie nežina, kur jis gyvenęs ir anksčiau niekad jo nėra matę. Milžinas labai nusiminė.

Kiekvieną popietę, kai pamokos pasibaigdavo, vaikai ateidavo ir žaisdavo su milžinu. Bet mažasis berniukas, kurį milžinas mylėjo, niekad daugiau nebepasirodė. Milžinas buvo labai malonus visiems vaikams, tačiau jis ilgėjosi pirmojo savo mažojo draugo ir dažnai apie jį kalbėdavo. “Kaip aš norėčiau jį pamatyti,” sakydavo.

Praėjo daug metų, ir milžinas paseno ir nusilpo. Jis nebegalėjo žaisti, todėl sėdėjo didžiulėje kėdėje, sekė bežaidžiančius vaikus ir stebėjosi savo sodu. “Aš turiu daug gražių gėlių,” jis sakė, “bet vaikai yra gražiausios gėlės iš visų”.

Vieną žiemos rytą vilkdamasis jis pažiūrėjo pro langą. Jis jau nebepyko dabar ant žiemos, nes žinojo, kad pavasaris tiktai miegojo ir kad gėlės tiktai ilsėjosi.

Staiga jis patrynė akis iš nustebimo ir žiūrėjo, žiūrėjo. Tikrai buvo stebuklingas reginys. Toliausiame sodo kampe medis buvo visas apsidengęs švelniais, baltais žiedais. Jo šakos buvo auksinės, ir nuo jų buvo nukabę sidabriniai vaisiai, o po medžių stovėjo berniukas, kurį jis taip labai mylėjo.

Milžinas su dideliu džiaugsmu nubėgo laiptais žemyn ir išbėgo į sodą. Jis nuskubėjo per žolę ir priėjo prie vaiko. Ir kai jis priėjo visai arti, jo veidas iš pykčio pasidarė raudonas, ir jis tarė: “Kas drįso tave sužeisti?” Nes vaiko delnuose buvo dviejų vinių prikalimo žymės ir dviejų vinių prikalimo žymės buvo ant jo kojųčių.

“Kas drįso tave sužeisti?” šaukė milžinas. “Pasakyk man, kad galėčiau paimti kardą ir užmušti jį!”

“Ne”, atsakė vaikas, “čia yra meilės žaizdos”.

“Kas tu esi?” paklausė milžinas, ir nesuprantama baimė apėmė jį, ir jis atsiklaupė prieš vaiką.

O vaikas nusišypsojo milžinui ir tarė: “Tu vieną kartą leidai man žaisti savo sode, o šiandieną tu eisi su manimi į mano sodą, kuris yra rojus”.

Ir kai vaikai tą popietę atbėgo į sodą, jie rado milžiną gulintį mirusį po medžiu, visą apdengtą baltais žiedais.

PASIKALBĖJIMAS SU MEDELIAIS

KA - BI - KAS

Ažuolėli! Tu gausingas —
Kiek turi gilelių!
Kai nukrinta jos ant žemės,
Auga tiek medelių.

Šermukšnėli! Puošnios šakos,
Rūgščios tavo uogos...
Kai pašala, raudonuoji,
Kaip rankelės nuogos.

Serbentėli! Sunkiai svyra
Tavo uogų kekės,
Kaip veidai mergelių — rausvos,
Tyros, kaip jų akys.

Agrastėli! Ar pavydi,
Uogeles kam renka?...
Kad spygliais apsiginklavęs
Tu duri į ranką?...

Avietėle! Šilo uoga,
Tu kvepi iš tolo.
Kai išsirpsti, ir paukšteliai
Ir vaikai rinkt puola.

Obelėle! Tavo vaisiai
Šakeles tau laužia.
Tegu skina juos vaikučiai
Ir tegu juos graužia...

PETRELIS IR ONELĒ

VYSK. M. VALANČIUS

Kartenos parapijoj Martynaičių sodoj gan seniai gyveno pasiturįs ūkininkas, vardu Petras, kuris turėjo moterį, vardu Oną. Jiems bėgyvenant davė Dievas sūnų, kurį per krikštą praminė Petru, nes tėvas norėjo, kad pirmasis sūnus jo vardą nešiotų. Paskui gimė ir duktė, kuriai teko motutės vardas — Ona. Tuos vaikus motina augino Viešpaties baimėj: vos pradėjusius žodžius ištarti kas rytą ir vakarą klupdė ir kalbino poterius.

Vieną rytą motina į troba įėjusi tarė:

— Vaikai, kelkit, išviriau varškės virtinių, šeimyna jau pavalgė, turėsit skanius pusryčius.

Šie, tai išgirdę, beregint atsikėlė, nusiprausė ir ketino jau sėsti prie virtinių, kurie dubenėly, ant suolo padėti, garavo. Bet motina tarė:

— Kaip tatai, vaikai, norit valgyti poterių nekalbėję?

Šie tuojau suklaupė ir persižegnojo. Onelė, nors buvo mažesnė, tačiau dailiai rankeles sudėjusi meldėsi ir aiškiai tarė žodžius, o Petras žiovavo, kasėsi, dar švypterėjo ir vien stebėjosi į virtinius. Poterius pabaigus, motina pabarė Petrą už nedailų elgimąsi maldos laiku ir nedavė jam virtinių; priešingai, Onelę paglostė ir davė virtinų valgyti kiek tinkamai. Kad Petras dar pradėjo vaipyti, motina statė jį trobos kertėj ir neleido nė pasijudinti. Perstovėjusį gerą valandą Petrą motina vėl kalbino poterius, o tuos dailiai sukalbėjus, tarė:

— Petreli, myliu tave, kaip pirmutinį savo sūnų, bet mylėdama noriu į gerą žmogų išauginti. Tu dar nenumanai, kas tau davė tuos baltus marškinėlius, kas suteikė tiek turto, kad aš galiu varškės virtinius su sviestu virti. Vis tai geras Dievas mums davė. — Atsimeni, kaip buvo šalta žiemą, kiek sniego buvo? O kar būtų Dievas šilimos neatsiuntęs ir sniego nenuginęs, ką mes darytumėm? Arba kad, sniegus nuginęs, per kiaurą metą neduotų nė lašo lietaus, kas būtų tuokart? Viskas išdžiūtų, nė kokie javai neišaugtų, mūsų gyvuliai išdvęstų, o mes badu išmirtumėm. Jei Dievas duoda šilimą ir lietų, jei leidžia užderėti javams ir mus maitina, argi nepridera pasakyti Jam bent rytą ir vakarą ačiū? O kaip kitaip padėkosi, jei ne per poterėlius, dailiai sukalbėtus?

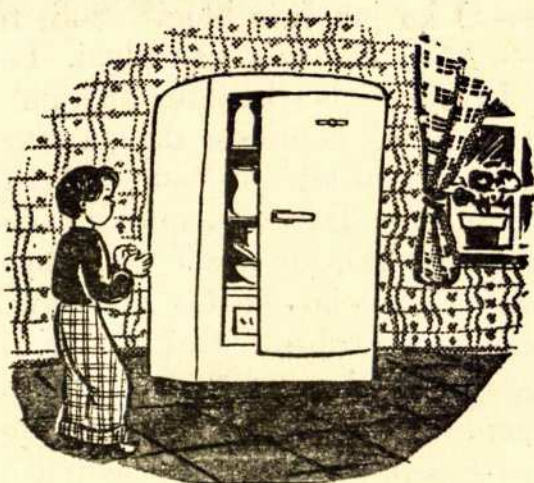
Tai girdėdamas Petras apsiverkė, pabučiavo motinos ranką ir tarė:

— Jau, motute, suprantu, kad reikia melstis ir visuomet priderančiai poterėlius kalbėti, bet valgyti noriu, — ir vėl žvilgterėjo į virtinius.

Buvo jau priešpietis, susimilusi motutė davė jam virtinių, bet tie jau buvo atšalę ir sukietėję. O nuo to karto Petras ir Onelė kas rytą ir vakarą klaupdavo poterėlių kalbėti.

AŠ IR ŠALDYTUVAS

O. B. AUDRONE

Man skauda kojytę.

Kai aš taip vienišas trūnau lovutėje, dažnai nepajėgdamas nuvyti liūdnų minčių ir vienumos, su manim ima kalbėti daiktai.

— Na, na, na... — raminančiai prašneka šaldytuvas.

Jis baltas ir didelis stovi virtuvėje. Man jis primena tėviškės vasaras, vidudienio atokaitas, paežerės alksnių pavėsyje atrajojančias karvutes. Jis kaip balta karvutė. Tik pienukas jame šaltas, šaltas. Ir nekvepia nei dobiliukais, nei šieniu. Aš nežinau, kuo jis kvepia. Bet skanus ir labai aš jį mėgstu.

— Je, je, je - e - e... — pritaria mano mintims protarpiais gurgėdamas šaldytuvas.

— Aš pačios gerosios firmos. Aš gražus ir stiprus.

— O pas senelę tai buvo šulinys, — atsakau aš jam nenusileisdamas.
— Šulinio dugne — šaltinis. Tai skanumėlis pienuko, ištraukto su kibiru iš šalto vandens.

— Na jau, na jau, — suurzga nevisai patenkintas šaldytuvas, — tikriausi tai niekai, tikriausi.

— Ne, šaldytuvėli, tai ne niekai. Ten taip gražu ir miela. Ten, ten... — dar kažką noriu pasakyti, bet nutrūksta žodžiai, ir akutėse pilna sūrių lašelių.

— Na, na, na, na..., — vėl raminančiai kalba jis. — Aš nenorėjau tavęs užgauti, aš ne, ne, ne, ne...

— Tai kam sakai, kad niekai, kam sakai?

— Tegul jau ne, tegul ne niekai. Eikš čia, aš pradžiovinsiu akutes. Ir pieno duosiu. Ir obuolį. Eikš.

— Gerai, jei tu toks geras, bandysiu keltis, nors labai skauda kojytę, pajudėjus.

— Pamažu - žu - žu - žu, pamažu - žu - žu - žu...

— Leisk, atsiremsiu į tavo baltą šoną, gal bus geriau, — imu obuoliuką ir skaniai graužiu.

— Žinai, šaldytuvėli, o ant tos obelaitės netoli kluono, tai buvo skanūs ankstyvieji.

— O ko jau šitie blogi? Štai, traukši, net spurgos trykšta...

— Aš gi nesakau, kad blogi. Labai skanūs, matai, — atkandu gardų kashnį, — bet kad tu žinotum, kokie anie buvo. Žinai, vasarėlė, šilta. Aplink dobiluose duzgia bitės. Atbėgi, būdavo takeliu pro agunos, nusiskini kur gražiausį. Arba jau randi nukritusį, tokį kvepiantį, kaip medus. Dar kitą, minkštą ir sultingą, nuneši senelei ar mamytei. O šitokio, štai, tai senelė neįkąstų, ne...

— Tai ko - ko - ko čia atvažiavai, ko? Nei pienukas neskanus, nei obuoliai negardūs... Ko? Ko? Ko?..

— O kad buvo toks baisus karas, ir pikti žmonės atėjo ten. Mes bėgom nuo jų, kaip nuo didžiausio baubo.

— Sakai, baubo. O aš nebijau jokio baubo! Aš sveikas ir stiprus!

— Ir aš, kai pasveiksiu, būsiu stiprus. Ir užaugsiu didelis. Tada grįsiu vėl prie tos obelaitės pakluonėje. Kartu su tėveliais grįšime.

— Che - che - che, — lyg bando juoktis jis. — O ko tu ten grįši, ar tu nesotus čia, ar ką? Ar tau čia negerai? Ar negyvena čia daugybė tokių pat vaikų, kaip ir tu, ir niekur nesvajoja važiuoti?

— Nežinau, kaip tau pasakyti: ir gerai ir negerai. O kad kiti vaikai niekur nenori važiuoti, tai čia jų tėvynė. Man vis rodos lyg ko trūktų...

— Trū - trū - trū... — tartum erzina mane šaldytuvus, tartum pats sau kažką nepatenkintas murma.

— Bet taip yra, tu baltas daikte.

— Kaip yra, taip gerai, štai, žaisliukai, aitvarai...

— Bet, žinok, man nepakanka vien žaisliukų. Aš turiu dar ir širdutę. Ji trokšta daug daugiau ko. Ji pilna ilgesio ir skausmo. Aš nežinau, ar gyvi seneliai ir draugai, su kuriais kartu žaidėm ir į mokykląėjom, ar jau didelės obelaitės, ar tebestovi senas gandrailizdis, ir gandrai, ar grįžta kas pavasaris. Aš nežinau... — noriu dar daug ką sakyti, bet šaldytuvus nutraukia:

— Nežinau, nežinau... O kam tau žinoti? Svarbu, kad veikia motoras. Jis nevargina manęs tokiom ligom, kaip tavoji. Būk, kaip aš, būk, kaip aš — kur stovi, ten tėvynė, kur dirbi ten namai.

Priglaudžiu savo sunkią, pilną minčių galvą prie jo šaltų sienų. Gilus, gilus atodūsis išbėga nenuramintas.

— Negaliu, baltuoli, negaliu. Mano širdytė ne motorinė ir šalčio negamina. Ji plaka mūsų mielam gimtajam kraštui. Kai ji atšals, būsim abu mirę.

Nieko daugiau šaldytuvus man nebesako. Nebesakau ir aš jam nieko. Mudu tylim abu.

— Urr - urrr - urrr... — lyg užsisapnavęs vėl prabyla jis. Bet be žodžių. Nebenoriu ir aš daugiau su juo kalbėtis. Visvien jo motorinė širdis nesupras manosios. Nėra ko daugiau iš jo ir norėti: geras jis, puikus, bet — daugiau nieko, tik šaldytuvus.

PARAŠYSIU PORĄ ŽODŽIŲ

ALOYZAS BARONAS

Rašalu kas dieną rašo
Ir mamytė ir tėvelis.—
Parašysiu porą žodžių,
Pasidažiusi plunksnelę.

Vienas žodis — tėveliukas,
Kitas žodis — mamutytė...
Ir išsitepė pirščiukai,
Ir išsitepė nosytė.

Kai užaugsiu, tai rašyti
Aš mokėsiu, kaip tėveliai,—
Ir nebus juoda nosytė,
Ir nebus juodi piršteliai.

KATINĖLIO VARGAI

O. RAŽAUSKIENĖ

Katinėlis ūsą kraipo,
Kai Jonukas knygą skaito:
— Blogą aš turiu tarnybą —
Prie urvelio eit sargybą.
Jei negaudyčiau pelių,
Nevaišintų pieneliu.

Kartais taip tupiu per dieną,
Kol sugaunu pelę vieną;
Ima galvą net skaudėt;
Pamėginkit taip sėdėt...

Kai lipu ant stalo — bara
Ir dažnai laukan išvaro.
Ak, kad aš skaityt mokėčiau,
Su vaikučiais būt galėčiau.
Nebenoriu aš peliaut, —
Noriu mokytis keliaut.

O GERA BUVO LIETUVOJE

Mano mielas Algirduk,

Klausi mane, ką aš atsimenu iš savo Tėvynės, ką aš ten labiausiai mylėjau ir myliu? Pilno Lietuvos vaizdo aš jau nemoku savo atmintyje susidaryti. Juk žinai, kad aš Lietuvą palikau dar tik ketverius metelius teturėdamas. Penktuosius man beeinant, atūžė baisioji karo audra ir kaip paukštelius iš lizdelio išmetė mus iš mūsų namų, iš mūsų mylimos Tėvynės. Bet iš tėtuko ir mamytės pasakojimų ir iš lietuviškų knygų, kurias labai mėgstu skaityti, aš papildžiau savo atmintyje likusius vaizdus ir susidariau savo mylimos Lietuvos paveikslą.

Aš su savo tėveliais gyvenau viename rytų Lietuvos mieste. Atsimenu savo geltoną, raudonu stogu namelį, kuriame mes gyvenome. Ten aš turėjau daug laisvės. Viename kambario kampe buvo mano drambliukas, šuniukai ir kitoki žaislai ir žaisleliai. Aš mėgdavau žiūrėti pro langą į kaimynų kalakutus ir iškišęs liežuvį pamėgdžioti jų balsą. Bet labiausiai man patiko žaisti sodelyje. Vasarą ten būdavo taip gražu, kad aš ir aprašyti to grožio nemoku. Šalia žvyru išbarsytų takelių augo krūmai ir žydėjo gėlės. O tų visokių uogų ir vaisių daugybė ir įvairumas — net apsakyti neįmanoma! Pavasarį laukdavau išsirpstant pirmųjų braškių ir aviečių uogų. Atsimenu, kad vieną kartą labai pykau, kai kažinkas nuskynė mano išsiaugintą ir išsinokintą didelę braškę. Bet ką visus mano nuotykius sodelyje beaprašysi.

Kai tėvelis išeidavo į darbą, aš pasilikdavau su mamyte namuose ir jai padėdavau dirbti: tai malkų atnešdavau, tai ką nors iš rūsio paimdavau. Kai kada ir šeimininkauti, net pietus virti įsigeisdavau. Net susipykdavau su mamyte, kai ko nors man neleisdavo.

Atsimenu, kad ką tik rykščių negavau, kai vieną kartą pasilikęs vienas kambaryje užsitaisiau radiją ir užsilipęs ant stalo ėmiau šokti. Apsikabinęs mamytę, šaukiau "myliu, myliu" — mat, toks buvo mano atsiprašymo būdas. Ir mamytė, žinoma, rykšte manęs nemušė, tik turėjau pasižadėti būti mandagesnis ir geresnis.

Didžiausias mano džiaugsmas būdavo, kai tėvelis grįždavo iš darbo. Jis visur mane nusivesdavo, ko aš nesuprasdavau, man paaikškindavo. Aš niekaip negalėdavau juo atsidžiaugti. Kai kada jis man iškrėsdavo juokų, kai kada net mane išgąsdindavo. Vieną kartą besimaudydamas upėje tėvelis panėrė į vandenį ir mane kartu panardino iki ausų. Aš baisiai persigandau ir pradėjau verkti. Bet tėvelis greitai mane nuramino.

Dar atsimenu, kad pas mus gyveno dėdė. Kai jis grįždavo iš miesto (mūsų namai buvo užmiestyje), tai aš visada bėgdavau jį pasitikti. Didžiausias man džiaugsmas būdavo, kai gaudavau ant rogučių pavėžinti jo portfelį.

Žinai, Algirduk, kad mes laikydavome vištų. Jos būdavo užtvertos garde. Piktas gaidys mane puldavo, tai aš jo nemėgau, nors jo giedojimas man ir labai patikdavo. Mėgindavau jį pamėgdžioti. Bet labiausiai man patikdavo viščiukai. Žinai, toki geltoni, pūkuoti, lyg Velykų atvirutėse. Atsimenu, labai verkiau, kai vieną su dėžės kraštu prispaudžiau negyvai.

Aš turėjau ir draugų: penkerių metų Irutę ir dvylikos metų Vituką. Šis mane labai lepindavo, už tai aš jį labai mylėjau. Kai kada jis apsirengdavo meška, o aš ant jo jodavau. Aš meškas labai mėgdavau, nes man tėvelis vis juokais pasakodavo, kad man meška atveža skanumynų. Kad ji piktokas žvėris, tai tada man nebuvo nė į galvą atėję. Iš tikrųjų tebuvo matęs tik meškos paveiksliuką knygoje...

Kur dabar tie mano draugai, nežinau. Jie liko Lietuvoje, o aš atsidūriau plačiajame pasaulyje. Vitukas dabar turi būti dvidešimties metų vyras. Koks jo likimas? Gal jis miškuose pasislėpęs gina Lietuvos laisvę? Kas atspės, kas pasakys? Nors ir žiūriu giedrią dieną į iš rytų plaukiančius debesėlius, į išblyškusį mėnulio veidą, į skaisčiąją saulutę, kurie mato ir Lietuvos laukus, bet jie neprakalba į mane ir man nieko nepasako...

Ir dar daug daug visokių nuotrupų iš savo vaikystės atsiminimų galėčiau Tau parašyti, bet tai jau būtų per ilgas mano laiškas ir gal pasidarytų nuobodus. Tik nemanyk, kad mano vaizduotėje tėra pasilikę tik tie smulkieji atsiminimai. Aš turiu susidaręs ir platesnį Lietuvos vaizdą. Žinau, kad labai gražios Lietuvos upės, kad ten banguoja Nemunas, kad Šešupė, Neris, Nevėžis, Dubysa ir kitos Lietuvos upės į jūros - mareles plaukia. Žinau, kad gražūs buvo Lietuvos miestai, ypač Vilnius ir Kaunas, kad mėlynas Lietuvos dangus, kad tamsiai žali miškai ir šileliai. Žinau, kad mano Tėvynėje gražu, miela, įvairu ir malonu. Ten giedojo vėversėliai laukuose, o daugybė visokių kitokių paukščių soduose ir miškuose. O kokios puikios žydinčios pievos, koki malonūs iavais jūruoja laukai! Bet visa tai *buvo*, mielas Algirduk!... Dabar ten tik griuvėsiai, ašaros ir kraujas. Aš skaitau laikraščiuose ir klausausi tėvelių pasakojimų apie tuos baisumus, kuriuos priešai daro mūsų pavergtoje Tėvynėje, ir man taip skauda širdį.

Atsimenu, kai plentų traukė svetimi kareiviai, o naktį Vilniaus kryptimi buvo matyti rusų lėktuvų parašiutinės šviesos ir buvo girdėti krentančių bombų trenksmas. Išsigandę žmonės kraustėsi iš miesto.

Visi sakė, kad baisus karas. Tada ir mes atsisveikinom su savo namais. Ilgu vargo keliu mes išėjom klajoti į platų pasaulį. Mes be Tėvynės, be namų, be savo mylimo krašto. O Dieve, kaip gaila, kad net mūsų vaikystė kaip koks šviesus tolimas sapnas man teprisimena, o vėlesnieji mano gyvenimo metai jau surišti su svetimais vardais, su svetimu dangumi, su svetimais gamtos vaizdais. Tu, Algirduk, jau vyresnis už mane tai Tu daugiau savo Tėvynės vaizdų turi savo atsiminimuose. Parašyk man juos. Tu laimingesnis tuo atžvilgiu. O mano sesutė, kuri gimė tada, kai man suėjo keturi meteliai, jau nė jokio savo Tėvynės vaizdo neturi. Ji klausosi mūsų pasakojimų apie Lietuvą ir kai kada ima pasakoti, kad ir ji tai yra mačiusi. O vargšė toji mano sesutė...

Bet aš tikiu, kad mes į savo mielą Tėvynę sugrišime, kad vėl mums žydės Lietuvos laukų gėlės, kad giedos sidabriniais balseliais vyturėliai, kad mes vėl būsime laisvi savo namuose.

Tavo

Gediminas Naujokaitis

Gediminas Naujokaitis, 10 metų, su sesute Dalia. Gimė Lietuvoje, Ukmergėje. Pradžios mokyklą pradėjo lankyti tremtinių stovykloj Augustdorfe, Vokietijoje. 1949 metais su tėveliais atvyko į Ameriką ir apsigyveno Brooklyne. Lanko Apreiškimo pradžios mokyklą. Skaito daug knygų, jauinmui skirtus ir suaugusių laikraščius. Mėgsta piešti, dirbti lėktuvų modelius, įvairias mašinas. Labai patinka lakūnų gyvenimas. Atrodo, smagiausia būti lakūnu.

VACLOVAS ČIŽIŪNAS

3. *Urvinis žmogus*

Akmenimis ir žvirgždais nusėta upės pakrantė staiga kyla šlaitu į viršų, kur auga tankus milžiniškų medžių miškas. Anapus upės matyti krūmais apaugęs žemesnis krantas, o už jo — toks pat tankus miškas. Saulė leidžiasi vis artyn jo, nušviesdama aukštą ir uolėtą krantą skaisčiai rausva šviesa.

Paupyje ant akmens sėdi keistas senis: jo kūnas pridengtas per petį permestu ir pakaklėje šaknele perrištu žvėries kailiu, nuogos rankos ir kojos gerokai plaukuotos, ilgi žili galvos plaukai pasišiaušę ir nudribę ant pečių, tokia pat žila ir susivėlusi barzda dengia krūtinę, o veidas šimto raukšlių išvagotas, atrodo rūstus ir nejaukus. Priešais senį guli didelė krūva akmenų ir jų skeveldrų. Senis kairėje rankoje laiko plokščią titnaginį akmenį, į kurį daužo dešinėje rankoje laiko smailu akmeniu. Nuo to akmens smūgių trupa ant žemės titnago skeveldros ir dažnai spragteli ugnies kibirkštis. Tašomasis akmuo kas kartą darosi plokštesnis ir vienu šonu aštresnis, vis labiau panašus į daiktą, kurį šiandieną vadiname kirviu.

Retkarčiais senis nutraukia darbą ir, galvą pakėlęs, žvilgteli į saulę ir į aukštą šlaitą. Nuo upės kranto į ten eina smėlyje ir žolėje išmintas takelis ir baigiasi maža aikštele ties tamsia didelio urvo anga. Aikštelės viduryje matyti didelė, akmenimis aplink apdėta, ugnia-vietė. Iš kurios silpna srovele kyla aukštyn dūmai. Aplink ugniavietę mėtosi daugybė kaulų, guli pelenų ir anglių krūvos. Urvo angoje sėdi ant žemės sena moteris, taip pat, kaip ir senis, kailiu ir iš žolės nupinta priejuoste prisidengusi. Šalia jos sėdi ir aplink bėgioja keletas pusnuogių vaikų. Senė retkarčiais pakyla iš vietos ir, priėjusi prie ugniavietės, užmeta ant smilkstančių žarijų keletą sausų šakelių. Ugnis suliepsnoja ir dega spragėdama. Vaikai puola rėkaudami prie ugnies ir tiesia į ją rankas. Senė juos nuvaiko šalin ir vėl sėdasi senoje vietoje.

Tuo tarpu nuo šlaito viršaus pasigirdo grįžtančių iš miško moterų balsai. Jos visos dėvi taip pat, kaip ir anie seniai. Atvykėlės nešėsi su savim glėbius žabų, samanų ir kažkokių žolių. Vienos jų suėjo į urvą, kitos laikėsi prie ugniavietės kartu su jas apspitusiais vaikais. Jos visos dairėsi į miško pusę, matyt, kažko laukdamos.

Senis paupyje metė savo darbą, atsikėlė ir, pridėjęs prie kaktos ranką, pažvelgė į visiškai besileidžiančią saulę. Neramiai apsidairęs aplinkui, pasiėmė savo apdailintą titnaginį kirvį ir nužingsniavo takeliu aukštyn, prie urvo. Staiga iš miško, šlaito viršuje, pasigirdo vyrų balsų trukšmas. Tai grįžo iš medžioklės kiti šio urvo gyventojai — vyrai. Jie buvo ginkluoti tokiais pat titnaginiais kirviais, tik jau prie medinių kotų medžių karnomis arba šaknimis parištais. Du iš tų vyrų nešė už kojų kažkokį sumedžiotą žvėrį, panašų į šerną. Senis, juos pasitikdamas, nusišypsojo ir šuktelėjo kažką moterims prie urvo.

Nuo urvo pasipylė tekini bėgti vaikai, o paskui juos ir moterys. Tuojuo aikštelėje pasidarė linksma ir trukšminga. Senis, čiupęs ilgą titnaginį iešmą, panašų į peilį, pamėgino nutraukti sumedžiotą žvėries kailį. Nesisekė: kailis buvo šiurkštus ir kietas, nesileido nulupamas nuo žvėries kūno. Tada senis parodė vyrams ugnį ir ištare porą žodžių. Vyrai uždėjo ant ugnies didelį glėbį žabų ir pagalių. Kai ugnis smarkiau suliepsnojo, du vyrai uždėjo žvėrį ant laužo ir vartė jį pagaliais tol, kol jo kailis visiškai nusvilo. Oras pakvipo plaukų sviltomis ir apkepusia mėsa. Aplink susirinkusių žmonių alkis buvo toks didelis, kad jie nebelaukdami puolė dalintis grobiu. Tačiau senis garsiai sušuko ir visus nuramino. Jis pats, paėmęs kirvį ir titnaginį peilį, sukapojo ir supiaustė žvėrį, kiekvieną apdalindamas krauju varvančios mėsos gabalais. Visi puolė valgyti, susėdę ant akmenų ir ant žemės aplinkui laužą. Buvo girdėti tik garsus lūpų čepse nimas, kramtomų kaulų traškėjimas ir kraujo čiulpimas.

Saulė jau seniai buvo nusileidusi. Nuo laužo šviesos aplinkinės uolos ir krūmai švytėjo judančių žmonių šešėliais. Kažkur netoliese pasigirdo kurtus žvėries urzgimas. Išsigandę žmonės griebė su savim likusią mėsą, degančius laužo pagalius ir bėgo slėptis į urvą. Jie suprato besiaartinantį didelį pavojų: į ugnies šviesą atslinko milžiniškas urvinis lokys, su kuriuo menkai ginkluotiems žmonėms negalima buvo grumtis.

Tuojuo pat urvo anga buvo dideliais akmenimis užversta, o anapus akmenų urve sustojo vyrai, ginkluoti tais pačiais akmeniniais kirviais. Laužo ugnis, pernešta į urvą, negailestingai smilko dūmais ir graužė žmonėms akis. Moterys ir ypač vaikai cypė iš baimės urvo gilumoje.

Galingas žvėris prisiartino prie urvo angos, sumaurojo ir puolė už akmenų pasislėpusius žmones. Senis suriko saviems kažką ir metė didelį liepsnojantį pagalį. Lokys sumaurojo dar garsiau ir, apsisukęs aplink, nulapatavo žemyn į paupį. Vyrai puolė iš urvo įkandin, mėtydami jį akmenimis ir degančiais pagaliais.

Pavojus jau praėjo. Urvo gyventojai nebebaigė vakarienės, tik įkūrė laužą urvo angoje, o patys sugulė jo gilumoje ant samanų ir žolių kupetų. Neramus buvo jų miegas. Retkarčiais nubusdavo kuris jų pataisyti ugnies ir pasižvalgyti nakties tamsumoje, ar negresia iš kur nors pavojus.

Taip buvo prieš daugelį tūkstančių metų.

I s i d ė m ė t i. Prieš daugelį tūkstančių metų šitaip gyveno žmonės ir Lietuvoje, ir visame pasaulyje. Juos dabar vadiname pirmųjų žmonėmis. Vėliau tų žmonių protas dar labiau lavėjo, jie išmoko geresnius ginklus bei įrankius gamintis. Jie paliovė klaidžioję ir vertėsi tik medžiokle bei žvejyba. Prisišaukinę gyvulių, žmonės dar kurį laiką klaidžiojo kartu su jais, ieškodami geresnių ganyklų. Pagaliau, išmokę dirbti žemę, apsigyveno vienoje vietoje, tapo *s ė s l i a i s* žmonėmis ir žemdirbiais.

MOKYKLOS IR Mes

ATOSTOGOS UŽ ANDŲ KALNŲ

Už aukštų Andų kalnų, prie Pacifiko vandenyno, 1.000 kilometrų į pietus nuo Čilės sostinės Santiago, pušynėliais apsuptoje sodyboje apsigyvenau atostogų. Mano didžiausias džiaugsmas: namuose buvo net 10 vaikų. Mes tuoj susidraugavom ir pradėjome mokytis dainuoti. Pirmiausia išmokome "Išėjo tėvelis į mišką". Tą dainą išvertėm į ispanų kalbą: "Ha salido el papa al bosque". Lengvai išmokom ir "Mano tėvelis buvo kalvelis" ir "Plaukė žaselė". Visi pamatė, kaip graži yra lietuvių kalba. Vaikai visada noriau dainuodavo lietuviškai, negu ispaniškai. Net pats mažiausias Augustinas, vos pradėdąs kalbėti vyras, pribėgdavo ir sakyda-

Po vaidinimo "Išėjo tėvelis į mišką" Loma Colorada, Čilėje, 1949 m. Užpakaly stovi kun. A. Kardauskas ir kun. Dr. T. Narbutas, dabar gyvenąs J. A. V.

vo: "Vamos al chuncho". Taip jis tą dainą vadindavo ir uždainuodavo: "El papa — pelėda, la mama — pelėda, todos los ninos — pelėda". Kiek visiems tada būdavo iš Augustino dainos juoko! Uolesnės dainininkės, Tesesėlė ir Agnietė, nusirašė lietuviškus žodžius, kad neužmirštų ir nuvykusios į mokyklą galėtų uždainuoti.

Išmokome ir lietuviškų žaidimų: "Katė ir pelė", "Trečias bėga", "Paskutinė pora bėga" ir k. Ypačingai vaikai pamėgo žaisti žiedelį, dainuojant "penki litai šešiasdešimt centų". O kai išvykdavom į pušynėlį, tai ten iš skujų ir samanų statydavom pilis, rūmus ir bažnyčias. Tik Fernandas su Eduardu rimtai dirbdavo: ieškodavo retesnių vabzdžių, kuriuos po atostogų žadėjo įteikti gantos mokytojui.

Vakarą būdavom jau kiek pavargę. Bet prieš vakarienę visi suklaupdavom prieš Marijos paveikslą. Net mažasis Augustinas mėgindavo kalbėti "Sveika Marija". O po vakarienos dar turėdavom koncertus. Dainuodavom vieną dainą lietuvišką, o kitą ispanišką.

Rytais netoliese mažoj medinėj koplytėlėj būdavo šv. Mišios. Kai suskambėdavo pirmasis varpelis, visi vaikai pradėdavo iš lovų risti ir skubiai rengtis į bažnyčią. Sunkiausiai būdavo Onutei. — Onut, — sakau vieną dieną —

Alsager, Anglijoje, DBLS-gos skyriaus Lietuvių Mokyklos IV sk. baigimo pažymėjimų įteikimas. Egzaminų komisiją sudarė: A. Pužauskas, Sk. vice-pirm., O. Kairiūkštienė, pirmininkė ir mok. globėja, B. Jacevičienė, mokytoja, N. Bilitavičienė, Tėvų Komiteto atstovė. Mokiniai gavę pažymėjimus: V. Bilitavičius, R. Drevinskas, R. Sinius, M. Siniutė ir I. Naujokaite.

Šiandien berods niekas į šv. Mišias nepavėlavo. Onutė nuraudo ir pašnibždomis tarė: "Rytoj aš ateisiu anksčiau". Onutė savo žodį įvykdė.

Bažnytelėje mama skaitydavo balsiai Mišių maldas. Fernandas su Eduardu Mišioms patar naudavo. O kaip gražu būdavo, kai toj mažoj tarp ošiančių pušaičių, koplytelėje visi užgiedodavome! Rods ir paukšteliai medžiuose linksmiau ir smarkiau sučiulbėdavo, o kartais net pelytė iš kažkur atbėgdavo lyg pasiklausyti norėdama. Mažasis gi Augustinas vis arčiau altoriaus bėgdavo žiūrėti kaip keistais drabužiais apsirengęs kunigas. Tačiau "Vamos al chuncho" nedrįsdavo pasakyti.

Greit prabėgo tos gražiosios atostogų dieneelės. Baigiant suruo-

šėme iškilmingą vakarą. Suvaidinom "Išėjo tėvelis į mišką". Karoliukas buvo tėvu, Onutė — motina, Fernandas, Eduardas, Terešėlė, Agnietė, Lucija, Marytė, Augustinas ir Henrikas — vaikai. Visi pelėdą šovė, visi nešė, pešė, kepė, valgė... Džiaugės visi ir tėveliai ir vaidintojai ir kaimynai, kurių buvo prisirinkusių pažiūrėti ir išgirsti lietuvišką dainą.

T. ANGELAITIS

Vaidinimas "Leiskit į Tėvynę"

Jono Kuzmickio parašytas ir "Eglutėje" spausdintas scenos vaizdelis "Leiskit į Tėvynę" labai patiko visiems skaitytojams. Tuojau daugelyje vietų jis buvo pastatytas scenoje. Dar tą "Eglutės" numerį tebespausdinant jis buvo suvaidintas Putname, paskui jį statė Bostono vasaros mokyklos mokiniai, per rugsėjo 8 d. šventę jį vaidino Alsager stovyklos lietuviškos mokyklos mokiniai ir kt.

MŪSŲ AUTORIAI

Šiame numeryje dedamų gimnazijos atsiminimų autorius **Pranas Mašiotas**, gimęs 1863 m. gruodžio 19 d., Naumiesčio parap., ir miręs 1940 lakričio 14 d. Kaune yra vadinamas vaikų literatūros tėvu. Jis yra parašęs ir išvertęs apie 100 knygų vaikams. Viena gražiausių jo knygų yra vaikystės atsiminimai "Ir aš mažas buvau". Už tą knygą Mašiotui paskirta vaikų literatūros premija. Pradžios mokslą mažas Pranelis ėjo pas mamą namie. Gimnaziją ir aukštesnius mokslus — rusiškose mokyklose, nes tada, prieš maždaug 80 metų, lietuviškų mokyklų Lietuvoje nebuvo. Užaugęs ir išėjęs mokslus, pats Mašiotas pasiryžo šviesti ir mokyti lietuvių vaikus ir ėmė rašyti jiems knygeles. Jis supažindino mokinius su garsiaisiais išradėjais ir išradimais, su gamtos, fizikos ir kitais mokslais, o išversdamas kitų rašytojų raštus į lietuvių kalbą, davė įdomiausių pasaulinės literatūros pasiskaitymų mūsų jaunimui. Pasirašydavo: Dėdė Pranys.

Oscar Wilde (lietuviškai: Oskaras Uaildas), pasakos apie šykštųjų milžiną autorius yra žymus anglų rašytojas, gimęs 1854 m. (tais pat metais ir tame pat mieste Dubline kaip dar tebegyvenęs Bernard Shaw) ir miręs 1900 m., taigi prieš 50 metų. Tai rašytojas, kuris meną ir grožį statė aukščiau už viską gyvenime. Jis rašė romanus, poeziją, pasakas. Jo pasakos apie lakštingalą ir rožę, apie laimingąjį princą ir kitos yra taip gražiai parašytos, kad kai

kurie kritikai joms randa tik vieną priekaištą, kad jos perdaug gražiai parašytos. To grožio dalelę randame ir apie šykštųjų milžiną pasakoje, kurios ir mintis yra tikrai graži ir kilni.

Rašytojas **Petras Pilka O, Wilde'o** pasakų dalį jau yra išvertęs į lietuvių kalbą; jis yra pasiryžęs duoti lietuvių kalba visas to autoriaus pasakas.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAI

Jau nebeturime "EGLUTĖS" 2 ir 4 nr.

Jų nebegalėjome pasiųsti ir vėliau užsisiųsiems. Už tai labai atsiprašome. Kitų numerių taip pat maža belikę, bet metai baigiasi, ir naujų prenumeratorių, kurie norėtų gauti ir senus numerius, nebedaug beatsiranda.

* * *

Pusmetiniams prenumeratoriams ir tiems, kurie administracijai skolingi. Yra skaitytojų, kurie prašė "Eglutę" siuntinėti metus, o atsiuntė tik dalį ar pusę prenumeratos pinigų. Vieni atsilygino, kiti dar ne. Prašome visus baigti atsilyginti, kad nereiktų atskirai raginti.

* * *

Visi platintojai, kurie turi likusių "Eglutės" numerių, ypač 2 ir 4, prašome grąžinti administracijai. Taip pat prašome atsilyginti už išplatintus egzempliorius.

* * *

Pakeisdami adresus, parašykite, kokių numerių nesate gavę; jei turės, administracija pasiųs antrą kartą.

* * *

Dėl neaiškių adresų kai kas visai negauna "Eglutės" ir paskui bara administraciją. Visus, kurie kokių nr. negavo, prašome pranešti, pasiųsime vėl.

* * *

Naujas "Eglutės" numeris jau renkamas.

Juokų rašytojas

Keliautojai

—Šiaurės ašigalyje taip šalta, kad net ugnies liepsna sušąla į ledą. Mūsų ekspedicijai reikėjo ją dažnai kirviu kapoti.

—O pietų kraštuose taip karšta, kad vištos lesinamos ledais, nes kitaip dėtų virtus kiaušinius.

Gydytojo sūnaus poteriai

—Jonuk, ar sukalbėjai poteries?

—Taip.

—Ar pasimeldei už mamytės sveikatą?

—Taip.

—Ar pasimeldei taip pat ir už kitų sveikatą?

—Ne, nes tėtis neturėtų darbo, ir tada nebūtų iš ko gyventi.

Vargšas berniukas

Amerikietis kareivis, keliaudamas per komunistų valdomą kraštą, sutinka berniuką ir klausia:

—Tu taip menkai atro dai, berniuk, ar neturi tėvo?

—Turiu.

—Kas jis?

—Stalinas.

—O motina?

—Visasąjunginė socialistinė Respublika.

—O kas tu norėtum būti?

—Našlaitis.

KLASĖJE...

Per gramatikos pamoką.

Mokytojas: —Kokios kalbos dalyš laipsniuojamos?

Mokinys: —Būdvardžiai, daiktavardžiai... skaitvardžiai...

Mokytojas: —Pasakyk po pavyzdį... Ką čia niekus kalbi!

Mokinys: —Baltas, baltesnis, balčiausias. Vyras, vyresnis, vyriausias. Pirmas, pirmesnis, pirmiausias.

* *

—Birute, koks tavo tėvelio vardas? —klausia mokytoja mergaitę, pirmą dieną atėjusią mokyklon.

—Tėtukas.

—Taip, mažyte, bet koku vardu tavo mama vadina tėvelį?

—Mano mama nepravardžiuoja tėtuko joku kitu vardu. Ir mes labai mylim savo tėtuką.

Didžiausias tinginys klasėje

Mokytojas: — Ar žinai, kas yra didžiausias tinginys šioje klasėje?

Mokinys: — Nežinau.

Mokytojas: — Ar nematai, kas visą pamoką sėdi, rankas susidėjęs, žvalgosi, nieko nederba ir nė į vieną klausimą neatsako?

Mokinys: — Matau.

Mokytojas: — Tai kas?

Mokinys: — Kad bijau sakyti.

Mokytojas: — Sakyk drąsiai.

Mokinys: — Tai Tamsta, pone mokytojau.

MISLĖ

(Pr. Imsrys)

Ritas kamuolys taku —

Šneka, pupsi — pu, pu, pu...

Kamuolėli, kas esi —

Bijom mes tavęs visi.

Kamuolėlis neatsako,

Tik pasisuka iš tako.

Kiša nosį po lapu,

Šneka, pupsi — pu, pu, pu...

Ritas kamuolys taku —

ALp1785
Larch.

92.311.161